

**Constanța
5—11 iulie**

Săptămîna teatrului politic

— ediția a IV-a —

Cercetînd afișul Săptămîinii teatrului politic de la Constanța — manifestare prestigioasă, aflată la a IV-a ediție, la care au participat Naționalele din București, Craiova și Timișoara (cu **Iubirile de-o viață** de Platon Pardău, respectiv **Fotografii mărite** de Mihai Dușescu și **Paralela 40** de Dina Cocea), Teatrul Mic (**Trestia gînditoare** de Theodor Mănescu), Teatrul „Nottara” (**Citadela sfărîmată** de Horia Lovinescu), Teatrul de Stat din Sibiu, secția germană (**Într-o singură seară** de Iosif Naghiu), Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca (**Nevinovatul** de Dehel Gabor), Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (**Piticul din grădina de vară** de D. R. Popescu), Teatrul Dramatic din Constanța (**Passacaglia** de Titus Popovici), precum și două colective de amatori, Teatrul popular din Suceava (**Hanul de la răsuce** de Horia Lovinescu) și Teatrul muncitoresc „Electronica” din București (**Iubirile de-atunci** de Paul Ioachim) — vom constata că organizatorii (Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Teatrul Dramatic din orașul-gazdă) au reușit să facă din această reuniune profesională cea mai importantă acțiune a teatrelor în întîmpinarea mării aniversări de la 23 August. Piesele reprezentate în acest cadru, scrise în cele patru decenii de cînd poporul român și-a înscris existența sub o nouă zodie, pot alcătui o microantologie.

De la **Citadela sfărîmată** pînă la **Trestia gînditoare** se poate discerne un complex proces de evoluție, în direcția interiorizării personajului nou; altfel ne apare azi, prin gîndirea și prin faptele sale, eroul, chiar și în cazul în care traver-

sează o experiență tragică — ceea ce nu înseamnă că eroul considerat reprezentativ acum trei decenii ar fi abdicat, cu vremea, de la principiile sale fundamentale, de la idealul său moral; dimpotrivă, în eterna încleștare dintre Bine și Rău, el a rămas nedeazămintit de partea Bine-lui; azi, ca și ieri, el face parte din rîndurile celor care luptă pentru înfăptuirea visului de aur al omenirii — fericirea celor ce trudesc.

Pe de altă parte, dacă în piesele mai noi (**Politica**, **Trestia gînditoare**, **Iubirile de-o viață**) lumina care cade asupra eroului face ca el să apară în mult mai mare măsură ca un om viu, adevărat, aceasta ține de un mai profund sondaj în tulburătoarele adîncuri ale psihicului. Personajele lui Horia Lovinescu și Titus Popovici (cele din **Surorile Boga**, **Citadela sfărîmată**, respectiv, din **Passacaglia**) se defineau mai ales în raport cu viitorul, mesajul lor se cristaliza în jurul speranței pentru ziua de mîine. S-ar părea că personajele de la începutul dramaturgiei socialiste românești nu se simțeau răspunzătoare de calitatea cotidianului; ele moșteniseră un trecut pe care trebuiau să-l modifice global, efectele acțiunii lor nefiind imediat verificabile; spectatorul sau cititorul trebuia să le creadă pe cuvînt. În schimb, Bărbatul din dramele lui Theodor Mănescu sau activistul de partid Vlad din piesa lui Platon Pardău se simt solidari cu prezentul și acționează (Vlad) sau reacționează (Bărbatul) în numele acestuia.

Putem aprecia, așadar, că Săptămîna teatrului politic a oferit și o imagine asupra evoluției personajului angajat în construcția noii orînduiri, calitatea acestuia

fiind și o reflexie a etapei pe care societatea noastră le-a traversat. Observația este valabilă și pentru personajele pieselor inspirate din lupta ilegală a comuniștilor; în trăsăturile lor distinctive regăsim și viziunea dominantă din etapa socială în care au fost concepute. **Piticul din grădina de vară**, **Într-o singură seară** sînt piese în care realitatea transpare în proiecție simbolică, în timp ce **Fotografia mărite** sau **Nevinovatul** fac parte din dramaturgia care apelează la sursa documentului (Mihai Duțescu aduce pe scenă procesul de la Craiova, al comuniștilor participanți la grevele din 1933, iar Dehel Gabor evocă înfrățirea dintre români și maghiari, în vremea dominației naziste în Transilvania). Fiind scrise în ultimul deceniu, cînd societatea noastră a cunoscut un benefic proces de renaștere, bazat pe cerințele obiective ale realității, ele conțin argumente vii și convingătoare; personajele lor au conștiința faptului că s-au angajat pe un drum deloc lipsit de dificultăți, de întimplări dramatice, și-și găsesc un echilibru lăuntric care se exprimă în saltul de la ilustrare la problematizare, de la dogmatism la cercetarea realității ca izvor nesecat de adevăr.

În ceea ce privește materializarea scenică a eșantionului dramaturgic amintit, vom spune că Săptămîna teatrului politic de la Constanța a readus în lumină atribuțiile profesiei de director de scenă, în ce privește atît concepția cît și elaborarea spectacolelor. În această ordine de idei, felul cum și-au onorat prerogativele Silviu Purcărete de la Teatrul Mic și Nicolae Scarlat de la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț poate fi socotit ca exemplar. Apelînd la formula spectacolului de studio pentru un text clasicizat cum este **Passacaglia**, Dominic Dembinski de la Teatrul Dramatic din Constanța a dovedit că replici care sună oarecum grandilocvent pot căpăta rezonanță în conștiința spectatorului dacă se schimbă diaazonul rostirii.

În ansamblu, Săptămîna teatrului politic a afirmat forța creatoare a noii generații de directori de scenă, care-și găsește materializarea în nivelul în general ridicat al producției de spectacole.

Prezența pe scena constănțeană a celor două trupe de amatori a prilejuit un dialog fructuos cu specialiștii, calitatea propunerilor scenice confirmînd nu numai reala vocație artistică a colectivelor respective, ci și capacitatea lor de a găsi scenice în formule elocvente.

Ultima zi a fost rezervată colocviului, desfășurat sub genericul **Spiritul revoluționar — sinteză a virtuților personajului din dramaturgia română contemporană**.

Participanții — activiști culturali, oameni de teatru, scriitorii și ziariștii — au făcut observații pertinente cu privire la noua dramaturgie românească, oprindu-se în special asupra relației cu spectatorul și a implicațiilor spiritului revoluționar în munca dramaturgilor, actorilor, directorilor de scenă și scenografilor.

Subliniind că referatul inaugural prezentat de revista „Teatru” * a fixat bine momentul actual al teatrului politic, oferind dezbaterilor un substanțial preambul și fiind o valoroasă încercare de sinteză, criticul Natalia Stancu a apreciat că preocuparea pentru politic este o permanentă a teatrului românesc, rezultînd din atitudinea militantă a eroului modelator de conștiințe.

Dramaturgul Emil Poenaru s-a oprit asupra calității personajului, afirmînd că acesta, pentru a-l putea influența pe spectator, trebuie să aibă valoare exponențială. Esteticianul Victor Ernest Mașek a combătut unele confuzii existente în interpretarea îndatoririi artei de a crea modele: în teatru nu tema este lucrul cel mai important, a spus el, ci **aspirația personajului**.

Scriitorul Ion Brad, directorul Teatrului „Nottara”, a pus în lumină relația activistului cultural cu faptul teatral autentic; el a arătat că asimilarea indicațiilor și îndemnurilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a se face totul pentru democratizarea culturii, pentru apropierea de artă a maselor largi de oameni ai muncii, a îngăduit ca această Săptămîna a teatrului politic să reunească argumente scenice convingătoare; a fost vizibilă unitatea dintre actor și universul scenic, dintre text și spectacol.

Propunînd ca teatrele să lucreze mai intens cu autorii dramatice, scriitorul Platon Pardău a fost de părere că în epoca foarte complexă pe care o trăim, sursă de inspirație extrem de generoasă pentru creație, insuficiența asimilare a realității în operă este în defavoarea valorii literare, și, în ultimă instanță, a spectacolului.

Criticul literar Mihai Ungheanu a remarcat necesitatea clarificării conceptului de teatru politic, a elogiat contribuția actorilor și directorilor de scenă la configurarea spectacolului politic românesc și a exprimat opinia că teatrul românesc este mai legat de actualitate decît proza și poezia.

În încheierea lucrărilor Colocviului, tovarășa Tamara Maria Dobrin, vicepre-

* *Textul prescurtat al referatului a fost publicat de revista „Contemporanul”.*

ședințe al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a conchis că Săptămîna teatrului politic și-a atins țelul; vorbitoarea a relevat faptul că pentru prima dată într-un festival de teatru au putut fi întîlnite cinci noi inscenări ale unor texte cunoscute și trei premiere absolute, considerînd, în același timp, că montările prezentate în acest cadru trebuie judecate în contextul mai larg al stagiunii tuturor scenelor din țară. Prezența tru-

pelor de amatori la această ediție sîrbătorească exprimă simbolic adevărul că în România socialistă se șterg treptat granițele dintre creatorii și receptorii artei.

Iată doar cîteva argumente pentru a socoti acest festival de teatru drept un moment important, în agenda manifestărilor culturale ale anului 1984.

Paul TUTUNGIU

Costinești
5 — 19 iulie

Gala tinerilor actori

— ediția a II-a —

Încercarea de a analiza condiția actorului tînar în actualitate, dorința de a detecta caracteristicile specifice ale unei generații, curiozitatea de a afla cu un ceas, cu un an mai devreme care sînt personalitățile printre „cei ce vin” — iată cîteva dintre motivele determinante ale interesului cu care a fost primită, ale seriozității și responsabilității cu care a fost judecată cea de-a doua ediție a Galei de la Costinești.

Organizatorii (Biroul de Turism pentru Tineret de pe lângă C.C. al U.T.C., Consiliul Culturii și Educației Socialiste, A.T.M.) au gîndit manifestarea ca pe un eveniment cultural complex, oferind concursului repere de grup și modele individuale. Astfel au fost prezentate în Gală un spectacol remarcabil al promoției 1984 a I.A.T.C., *Jola dulce* (premiul revistei „Teatrul”), Grupul „Eveniment” de la ansamblul U.T.C., cu un spectacol care redescoperă virtuțile scenice ale poeziei lui Marin Sorescu (premiul ziarului „Știința tineretului”), Grupul „Divertis” din Iași — expresie tinerească a inteligenței în acțiune (Diploma stațiunii Costinești). Recitalurile extraordinare prezentate, în ordine, de Tamara Buciuceanu, Mircea Albușescu, Mihai Mălaimare și Silvia Popovici au dovedit în modalități extrem de diferite cît de

semnificativă poate fi prezența actorului singur în dialogul cu publicul.

Celor tineri, regulamentul le lasă deschise toate posibilitățile: o jumătate de oră în care tînarul actor, față-n față cu spectatori, dar în primul rînd cu sine însuși, poate să-și dovedească aptitudinile și profesionalismul, ambițiile și puterea de a le acoperi prin fapte artistice, să-și evalueze visurile și distanța care a mai rămas pînă la ele. Un regulament care avantajează curajul, dar și luciditatea. Majoritatea interpreților s-au produs într-o sală fîră scenă, la doi-trei metri distanță de public, folosind doar puține elemente de decor, cîteva reflectoare și eventual o ilustrație sonoră (în majoritatea cazurilor, tautologie gîndită și precar materializată). Această „sărăcie” a elementelor ajutătoare a permis însă o focalizare asupra esenței în ce măsură tinerii participanți la concurs sînt apti să reprezinte și să prezinte o realitate artistică semnificativă din punctul de vedere al ideilor, emoționantă sub raportul comunicării.

Firește, concluziile care se pot desprinde după cele patru zile saturate de teatru de la Costinești se vor referi doar la momentul static al unei evoluții deschise tuturor posibilităților. Ale posibilităților de a juca teatru. Or, parado-